

B
A
Š
Č
I
N
A

19

GROHOTE, 2010.

Jasmina Mužinić¹
Jenő J. Purger²

¹ Zavod za ornitologiju HAZU, Gundulićeva 24., HR-10000 Zagreb, Hrvatska; e-mail: jasmina@hazu.hr

² Odjel za ekologiju životinja, Institut za biologiju, Sveučilište u Pečuhu, Ifjúság útja 6. H-7632 Pečuh, Mađarska; e-mail: purger@gamma.ttk.pte.hu

Privatne zbirke ptica na otoku Šolti i njihova važnost

Uvod

Razvoju ornitologije, znanosti o pticama, doprinijelo je korištenje podataka iz zbirki ptičjih svlakova (Schulze-Hagen i sur., 2003). Svlak ili balg je preparat ptice napravljen tako što je koža s perjem napunjena suhim sadržajem. Takvi preparati pohranjuju se obično u privatnim zbirkama, raznim prirodoslovnim zbirkama i u muzejima. Za razliku od izložbenih dermoplastičkih preparata koji životinju prikazuju u njenom prirodnom položaju, svlakovi ili balgovi su napunjene ptice “beživotne forme” (Mužinić i sur., u tisku). Prepariranje ptica ima dugu povijest i tradiciju (Schulze-Hagen i sur. 2003). U početku su preparirane ptice bile korištene kao mamci za lov na druge ptice, a s vremenom se ta uloga umnogostručila. S pojavom sokolarenja, tj. lova na divljač sokolovima, koje se razvilo u Aziji i kasnije proširilo u Europu i druge dijelove svijeta, ptice grabljivice su bile među prvim prepariranim pticama. U 16. je stoljeću Magellanova posada u Europu donijela veliku rajsku pticu *Paradisaea apoda*, u obliku svlaka koji su načinili indonezijski domorodci (Mužinić i sur. 2009). Pojava ove ptice bila je toliko impresivna, zagonetna i egzotična da je ostavila traga u kršćanskoj religiji, u likovnoj umjetnosti i u književnosti. Domorodci su preparirali rajске ptice tako što su ponekim svlakovima odstranili noge te su Europljani dva stoljeća živjeli u zabludi da postoje beznoge ptice koje žive u Raju i nikad ne slijeću na zemlju. Tako je stvoren mit o rajskoj ptici, a njena simbolika, daleko od stvarne prirode ovih ptica, živi i danas.

Zbirke pepariranih ptica za znanost su vrijedan izvor podataka koji omogućuju istraživanja biologije, taksonomije, zoogeografije i ekologije ptica i njihovih populacija.

Zbirke mogu biti odraz lokalne ornitofaune, a time bivaju nacionalno prirodno blago neke zemlje. Najveća vrijednost zbirki je u tome što su edukativan te komparativan materijal za stručna i znanstvena istraživanja. Starije zbirke pridonose povijesnom izučavanju ornitofaune. U novije vrijeme uloga ornitoloških zbirki proširila se na područja filogenije, filogeografije i klasifikacije ptica zahvaljujući uzorcima iz perja i kože prepariranih ptica na temelju kojih je moguća analiza DNK (Sibley i Ahlquist 1990). Ulogu bioloških zbirki kao vrijednog izvora podataka za biološka istraživanja naglasio je i Kovačić (2009).

Prve hrvatske ornitološke zbirke koje više ne postoje

Neke od najstarijih hrvatskih ornitoloških zbirki, kao što su Feldeggova za Dalmaciju te zbirka ptica beljskog močvarnog muzeja i ornitološka zbirka Kopačevo, propale su, ali o njihovu sadržaju svjedoče pravovremeno sastavljeni popisi.

Feldeggova zbirka, koju je sakupio barun Christoph Feldegg (1780-1845) sadržavala je preparate 238 ptičjih vrsta sakupljenih od 1827. do 1830. godine, većinom u Dalmaciji, na području Herceg Novog, Splita i Sinja (Cvitančić 1988). U to vrijeme bila je to najveća ornitološka zbirka u Europi i privukla je pozornost tadašnjih europskih ornitologa i zoologa na Dalmaciju. Sudbina ove zbirke je nepoznata, ali vjerojatno zbirka više ne postoji, no na sreću, na vrijeme je katalogizirana (Cvitančić, 1988).

Zbirku ptica beljskog močvarnog muzeja (njem: Riedmuseum) osnovao je József Pfennigberger, šumarski savjetnik Belja (poljoprivredno dobro), a preparatori su bili Horvath i Schirmer (Rössler 1908). Sadržavala je preparate ptica podrijetlom iz istočne Baranje (od Mohača u današnjoj Mađarskoj do Drave u Hrvatskoj), uključujući Kopački rit koji je po veličini i ornitološkom značaju jedinstveno močvarno područje u ovom dijelu Europe. Ptice su sakupljane u razdoblju od 1878. do 1904. godine i smještene su u dvorac u Belju. Prema Malezovim navodima (1988), zbirka je 1883. godine sadržavala 89 primjeraka. Zbirku je znanstveno obradio August Mojsisovics von Mojsvár i korištena je za dekoraciju jubilarne izložbe u Budimpešti 1896. godine (Rössler 1908). Nakon izložbe nije vraćena u cijelosti jer je austro-ugarski car *Franjo Josip I.* mnoge od prepariranih ptica izdvojio i dao na poklon. Rössler (1908) je 1905. godine sačinio katalog prema kojem je zbirka tada sadržavala 322 preparata, 195 vrsta ptica. Preostali preparati kasnije su poklonjeni školama. Danas ova zbirka više ne postoji.

Ornitološku zbirka Kopačevo osnovao je Josip Majić koji je od 1958. do 1971. godine sakupljao ptice na području Kopačkog rita i bliže okolice. Prema neobjavljenom katalogu koji je 1992. godine sastavio prof. dr. József Mikuska, ova zbirka sadržavala je 145 vrsta s 363 preparata. Ova zbirka koja se do početka Domovinskog rata nalazila u okviru Zoološkog muzeja u Kopačevu, također je izgubljena. Vidović (2006) piše o uništenju 812 primjeraka ptičjih preparata, kožica, jaja i gnijezda u razdoblju od 1991. do 1997. godine. Isti autor piše o sudbini drugih, mnogo starijih zbirki u Osijeku. Spomenuti primjeri ukazuju na važnost objavljivanja kataloga s obzirom na to da i najbolje čuvane zbirke propadaju.

Poznate zbirke ptica u Hrvatskoj koje su znanstveno obrađene

U Hrvatskoj danas postoje više velikih i dobro obrađenih ornitoloških zbirki kao što su:

Zbirka ptica Hrvatskog prirodoslovnog muzeja, osnovao ju je 1868. godine Spiridion Brusina (1845-1908) (Tvrković, 2008), najvrjednija je ornitološka zbirka u Hrvatskoj s 8290 upisanih primjeraka (svlakova i dermoplastičkih preparata) (Grbac i Kralj 2008). Zbirka sadrži preparate 342 vrste ptica, od čega su 324 s područja Hrvatske (Grbac i Kralj 2008).

Druga po veličini u Hrvatskoj, **Ornitološka zbirka Zavoda za ornitologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti** sadrži 319 vrsta (i 4 hibrida) zastupljenih s oko 6700 jedinki (Sušić i sur. 1988). Ova zbirka sadrži ptice sakupljene u kontinentalnim i obalnim područjima Hrvatske, ali ne sadrži primjerke ptica s otoka Šolte.

Ornitološka zbirka Prirodoslovnog Muzeja u Splitu sadrži 1161 primjerak i broji 230 vrsta. Ptice su prikupljene na 89 lokaliteta, većinom na području Dalmacije, u Splitu i široj okolici te na otocima. Najveći broj primjeraka prikupili su i determinirali Umberto Girometta, utemeljitelj Muzeja, i Antun Cvitanić, dugogodišnji kustos i direktor (Piasevoli i Pallaoro 1991).

Ornitološku zbirku Dubrovačkog muzeja, stvaralo ju je 69 sakupljača, danas se sastoji od 238 vrsta s 946 preparata podrijetlom uglavnom iz dubrovačke regije. Nekoliki broj ptica je sakupljen u ostalim dijelovima Hrvatske (nema primjeraka ptica s otoka Šolte), Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Austrije (Lukač i Baltić 2001).

Ornitološka zbirka u Metkoviću, vlasništvo lovačkog društva Liska, sadrži 360 ptičjih preparata (218 vrsta ptica) sakupljenih od 1948. godine uglavnom na području donjeg toka Neretve i Hutova blata u Bosni i Hercegovini, također ne sadrži ptice s otoka Šolte (Rucner 1993).

Problemi održavanja ornitoloških zbirki

Vjerujemo da u Hrvatskoj postoje mnogobrojne manje ili veće privatne zbirke ptičjih svlakova i drugih životinja. Njihovi vlasnici obično nemaju odgovarajući prostor niti su dovoljno upućeni u njihovo zahtjevno održavanje te ove zbirke tijekom vremena propadaju zbog nametnika koji se hrane kožom i perjem svlakova, a boja perja, koja je bitan kriterij u opisivanju i razlikovanju ptičjih vrsta, gubi se pod utjecajem prašine i svjetlosti. Takve zbirke propadaju a da nisu prethodno vrednovane niti su o njima objavljene bilješke, čime se zauvijek gube tragovi o postojanju vrijednih izvora za ornitološka proučavanja. Pojedine zbirke prikazuje regionalnu ornitofaunu, kao na primjer **zbirka u Metkoviću** (Tvrtković 2004), **Ornitološka zbirka u Balama** (Istra), koja sadrži 156 ekspanata sa 121 vrstom ptica sakupljenih u Balama, Rovinju i široj okolici, osim nekoliko vrsta iz Italije (Gjetvaj 1988). Zbirci u Balama prijete opasnost od propadanja, neki preparati oštećeni su do te mjere da više nemaju izložbenu vrijednost (Mužinić 1996). Lovačkom društvu Jarebica, u čijem je vlasništvu, upućen je, kao i drugima koji bi mogli pomoći, javni poziv da se zaustavi propadanje ove zbirke (Mužinić, 1996).

Danas se više ne provodi sakupljanje ptica iz prirode, čak ni i u svrhu popunjavanja muzejskih zbirki. Zbog smanjivanja brojnosti i nestajanja ptičjih vrsta i drugih životinja zabranjeno je i kažnjivo njihovo ubijanje. Zakonom o zaštiti prirode (NN 139/08) zaštićene su sve vrste ptica osim 5 vrsta iz porodice vrana te nekih vrsta na poljoprivrednim površinama.¹ Na taj način, do sada prikupljeni materijal pohranjen u privatnim i državnim zbirkama ima povijesnu vrijednost jer se nove zbirke ne će osnivati, a stare se ne će dopunjavati (osim u slučajevima stradavanja životinja u prometu, od sudara s električnim vodovima, od vremenskih nepogoda i drugo).

Šoltanske ptice u ornitološkim zbirkama

Prema dosadašnjim saznanjima primjerci ptica s otoka Šolte nalaze se u nekoliko zbirki, od kojih je jedna u Austriji, a dvije u Hrvatskoj.

U **Ornitološkoj zbirci u Prirodoslovnom muzeju u Beču** čuvaju se najstariji primjerci ptičjih ostataka sakupljenih na Šolti. Radi se o kosturima morskog vranca *Phalacrocorax aristotelis*, pupavca, *Upupa epops*, i istočne primorske bjeloguze *Oenanthe hispanica melanoleuca*, koji potječu iz 1887.

¹ Zakon o zaštiti prirode je stupio na snagu 16. lipnja 2005., a objavljen je u Narodnim novinama br. 70/05 od 08. lipnja 2005. U prosincu 2008. godine donesen je Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti prirode (NN 139/08).

godine. U ovom muzeju čuvaju se preparati kostura 21 vrste ptica i 170 vrsta ptica u obliku svlakova koji su u razdoblju 1849. do 1976. sakupljeni na području Hrvatske (Kralj i Tutiš 1996). Ovaj primjer pokazuje da ptice podrijetlom iz Hrvatske možemo tražiti i u inozemnim muzejima.

U **Zbirci ptica Hrvatskog prirodoslovnog muzeja** pohranjeni su preparati 25 vrsta ptica s otoka Šolte: jastreb, *Accipiter gentilis*, škanjac, *Buteo buteo*, prepelica, *Coturnix coturnix*, burni galeb, *Larus canus*, sivi ćuk, *Athene noctua*, čiopa, *Apus apus*, kukmasta ševa, *Galerida cristata*, crnoglava pastirica, *Motacilla flava feldegg* (danas se drži vrstom *M. feldegg*), primorska trepteljka, *Anthus campestris*, sivi svračak, *Lanius minor*, riđoglavi svračak, *L. senator*, šumska crvenrepka, *Phoenicurus phoenicurus*, primorska bjeloguza, *Oenanthe hispanica* (te njena podvrsta istočna primorska bjeloguza, *O. h. melanoleuca*), žuti voljić, *Hippolais icterina*, sivi voljić, *H. pallida*, velika grmuša, *Sylvia hortensis*, siva grmuša, *S. borin*, crnokapa grmuša *S. atricapilla*, grmuša pjenica *S. communis*, crnoglava grmuša *S. melanocephala*, bjelobrka grmuša *S. cantilans*, šumski zviždak *Phylloscopus sibilatrix*, muharica, *Muscicapa striata*, crnoglava strnadica, *Emberiza melanocephala*. i čvorak, *Sturnus vulgaris* (Grbac i Kralj, 2008). Od spomenutih samo jedna vrsta, *Motacilla feldegg*, nije na popisu ptica otoka Šolte, koji su sastavili Sušić i sur. (1990).

Ornitološka zbirka Prirodoslovnog muzeja u Splitu sadrži preparate 6 vrsta ptica s otoka Šolte: veliki zovoj, *Calonectris diomedea*, morski vranac, *Phalacrocorax aristotelis*, mali vranac, *Phalacrocorax pygmaeus*, divlja patka, *Anas platyrhynchos*, eja strnjarica, *Circus cyaneus*, i sivi ćuk, *Athene noctua* (Piasevoli i Pallaoro, 1991). Od spomenutih vrsta dvije (*A. platyrhynchos* i *C. cyaneus*) se ne nalaze na popisu ptica koji su za otok Šoltu sastavili Sušić i sur. (1990).

Privatne zbirke ptica na otoku Šolti

Gospodin Josip Purtić iz Srednjeg Sela dugogodišnji je preparator ptica (Sule 2007) i vlasnik ornitološke zbirke. Posjetili smo ga u namjeri da saznamo koje vrste sadrži njegova ornitološka zbirka. Pretpostavljali smo da na otoku Šolti postoje još privatnih ornitoloških zbirki koje svojim faunističkim podacima mogu dopuniti dosadašnja saznanja o broju i vrstama ptica ovog otoka, raspitali smo se i saznali za zbirku obitelji Vlaku u Rogaću. Obje spomenute privatne ornitološke zbirke na Šolti istražili smo u razdoblju od 26. do 28. svibnja. 2008. te od 17. do 19. rujna 2009. godine.

Zbirka Josipa Purčića

Zbirka ptica lovca i preparatora Josipa Purčića u Srednjem Selu (Tablica 1; Slika 1, 2) sastoji se od 69 ptica s 35 vrsta. Osim ptica sadrži i dvije vrste sisavaca: dva zeca *Lepus europaeus* sa Šolte i jednu vjevericu, *Sciurus vulgaris*, podrijetlom iz Bosne i Hercegovine.

Tablica 1. Popis ptica privatne ornitološke zbirke Josipa Purčića (m = mužjak; ž = ženka; juv = mlada ptica)

Redni broj	Vrsta	Broj primjeraka
01.	<i>Phalacrocorax aristotelis</i> (Linnaeus, 1761) – morski vranac	1
02.	<i>Accipiter gentilis</i> (Linnaeus, 1758) – jastreb	1
03.	<i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758) – kobac	6
04.	<i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758) – škanjac	5
05.	<i>Alectoris graeca</i> (Meisner, 1804) – jarebica kamenjarka	4
06.	<i>Coturnix coturnix</i> (Linnaeus, 1758) – prepelica	2
07.	<i>Phasianus colchicus</i> (Linnaeus, 1758) – fazan	14 (9 m, 5 ž)
08.	<i>Calidris alpina</i> (Linnaeus, 1758) – žalar cirikavac	1
09.	<i>Gallinago gallinago</i> (Linnaeus, 1758) – šljuka kokošica	1
10.	<i>Gallinago media</i> (Latham, 1787) – šljuka livadarka	1
11.	<i>Scolopax rusticola</i> (Linnaeus, 1758) – šljuka	2
12.	<i>Streptopelia turtur</i> (Linnaeus, 1758) – grlica	2
13.	<i>Bubo bubo</i> (Linnaeus, 1758) – ušara	1
14.	<i>Asio otus</i> (Linnaeus, 1758) – mala ušara	1
15.	<i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758) – vodomar	1
16.	<i>Upupa epops</i> (Linnaeus, 1758) – pupavac	2
17.	<i>Jynx torquilla</i> (Linnaeus, 1758) – vijoglav	1
18.	<i>Picus viridis</i> (Linnaeus, 1758) – zelena žuna	1
19.	<i>Picoides major</i> (Linnaeus, 1758) – veliki djetlić	2 (1 ž, 1 juv.)
20.	<i>Alauda arvensis</i> (Linnaeus, 1758) – poljska ševa	1
21.	<i>Troglodytes troglodytes</i> (Linnaeus, 1758) – palčić	1
22.	<i>Oenanthe hispanica</i> (Linnaeus, 1758) – primorska bjeloguza	1
23.	<i>Turdus pilaris</i> (Linnaeus, 1758) - drozd bravenjak	1
24.	<i>Turdus philomelos</i> (Brehm, 1831)- drozd cikelj	1
25.	<i>Oriolus oriolus</i> (Linnaeus, 1758) – vuga	3 (1 m, 2 ž)
26.	<i>Lanius collurio</i> (Linnaeus, 1758) – rusi svračak	1 ž
27.	<i>Lanius senator</i> (Linnaeus, 1758) – riđoglavi svračak	1 m
28.	<i>Corvus corone cornix</i> (Linnaeus, 1758) – siva vrana	1
29.	<i>Fringilla coelebs</i> (Linnaeus, 1758) – zeba	1 m
30.	<i>Fringilla montifringilla</i> (Linnaeus, 1758) – sjeverna zeba	1

31. <i>Carduelis chloris</i> (Linnaeus, 1758) – zelendur	2 (1 ž, 1 m)
32. <i>Carduelis carduelis</i> (Linnaeus, 1758) – češljugar	1
33. <i>Acanthis cannabina</i> (Linnaeus, 1758) – juričica	1
34. <i>Loxia curvirostra</i> (Linnaeus, 1758) – krstokljun	2
35. <i>Emberiza cirulus</i> (Linnaeus, 1758) – crnogrla strnadica	1

Sve ptice iz ove zbirke skupljane su na otoku Šolti u razdoblju od 1960. do 2000. godine, osim krstokljuna, *Loxia curvirostra*, koji je skupljen na otoku Čiovu (J. Purčić, *osobno priopćenje*). Ova zbirka sadrži 8 vrsta koje nisu navedene u popisu ptica otoka Šolte autora Sušića i sur. (1990): žalar cirikavac, *Calidris alpina*, šljuka kokošica, *Gallinago gallinago*, šljuka livadarka, *G. media*, vijoglav, *Jynx torquilla*, zelena žuna, *Picus viridis*, veliki djetlić, *Picoides major*, dorozd bravenjak, *Turdus pilaris*, sjeverna zeba, *Fringilla montifringilla*. Velikog djetlića *P. major* (*syn. Dendrocopos major*) kojeg Sušić i sur. (1990) ne spominju u svom popisu, zabilježio je Cvitanić (1963) te je stoga ova vrsta bila već ranije poznata za otok Šoltu. U tom smislu zbirka J. Purčića dopunjuje ornitofaunu otoka Šolte sa 7 novih vrsta.

Zbirka obitelji Vlak

Zbirku prepariranih ptica u vlasništvu obitelji Vlak pregledali smo 26. svibnja 2008. te ponovno 18. rujna 2009. Ona sadrži 16 eksponata s 12 vrsta (Tablica 2).

Tablica 2. Popis ptica privatne ornitološke zbirke obitelji Vlak na otoku Šolti (m = mužjak; ž = ženka)

Redni broj	Vrsta	Broj primjeraka
01.	<i>Ardea cinerea</i> (Linnaeus, 1758) – siva čaplja	1
02.	<i>Anser albifrons</i> (Scopoli, 1769) – lisasta guska	1
03.	<i>Circus cyaneus</i> (Linnaeus, 1766) – eja strnjarica	1 ž
04.	<i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758) – kobac	1 m
05.	<i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758) – škanjac	3
06.	<i>Phasianus colchicus</i> (Linnaeus, 1758) – fazan	3 m
07.	<i>Grus grus</i> (Linnaeus, 1758) – ždral	1
08.	<i>Himantopus himantopus</i> (Linnaeus, 1758) – vlastelica	1
09.	<i>Bubo bubo</i> (Linnaeus, 1758) – ušara	1
10.	<i>Athene noctua</i> (Scopoli, 1769) – sivi ćuk	1
11.	<i>Strix aluco</i> (Linnaeus, 1758) – šumska sova	1
12.	<i>Asio otus</i> (Linnaeus, 1758) – mala ušara	1

Gospodin Vladimir Vlak, lovac, sakupio je ovu skromnu ali vrijednu zbirku koja sadrži po jedan preparat navedenih vrsta, osim škanjca, *Buteo buteo*, i fazana *Phasianus colchicus*, kojih ima po 3 primjerka. Sve ptice sakupljene su na otoku Šolti 1980-ih godina (obitelj Vlak, *osobno priopćenje*). Lokaliteti i datumi ulova, na žalost, nisu zabilježeni. Unatoč tome što sadrži samo 16 prepariranih ptica, od izuzetnog je značenja jer na temelju ove zbirke popis ptica koji su sastavili Sušić i sur. (1990) dopunjujemo sa 6 vrsta: lisasta guska *Anser albifrons* (slika 3), eja strnjarica, *Circus cyaneus*, ždral, *Grus grus* (slika 4), vlastelica, *Himantopus himantopus* (slika 5), šumska sova, *Strix aluco* i mala ušara, *Asio otus*. Eju strnjaricu, *Circus cyaneus*, koju Sušić i sur. (1990) ne spominju u svom popisu nalazimo kao preparat i u Ornitološkoj zbirci Prirodoslovnog muzeja u Splitu (Piasevoli i Pallaoro, 1991) s datumom prikupljanja 16.02.1956. Stoga, preparirani primjerak u zbirci obitelji Vlak drugi je dokazni primjerak te vrste za ornitofaunu Šolte. U tom smislu zbirka obitelji Vlak dopunjuje ornitofaunu otoka Šolte s 5 novih vrsta.

Osim ptica, zbirka sadrži i trofej divlje svinje, *Sus scrofa*, koja je po prvi put ulovljena na Šolti 12.12.1998. godine (Maja Vlak, *osobno priopćenje*).

Zaključak

Istražene privatne ornitološke zbirke Josipa Purčića i obitelj Vlak na otoku Šolti manjeg su opsega. Njihova najveća vrijednost je u tome što sadrže preparate vrsta koji dopunjuju saznanja o ornitofauni otoka Šolte. Ornitološke privatne zbirke J. Purčića i obitelji Vlak ukupno sadrže 12 novih vrsta za ornitofaunu Šolte: *Anser albifrons*, *Grus grus*, *Himantopus himantopus*, *Calidris alpina*, *Gallinago gallinago*, *G. media*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Turdus pilaris* i *Fringilla montifringilla*. Ovi primjeri istraženih dviju privatnih zbirki na otoku Šolti ukazuju na potrebu i važnost obrađivanja i objavljivanja takvih ornitoloških podataka jer pridonose boljem poznavanju ornitofaune.

Zahvala

Istraživanje privatnih zbirki na otoku Šolti provedeno je u okviru međuakademijske suradnje između Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Mađarske akademije znanosti, u okviru projekta pod naslovom Predatori otočne ornitofaune. Dio ovog istraživanja proveden je i u okviru projekta Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH pod naslovom Ptice i čovjekova dobrobit: ornitološki modeli zaštite.

Zahvaljujemo se obiteljima Purtić i Vlak što su nam omogućili istraživanja njihovih ornitoloških zbirki. Također se zahvaljujemo Tiboru Mikuski na pomoći oko pronalazjenja kataloga ornitološke zbirke u Kopačevu.

Slika 1. Josip Purtić sa zbirkom u svom domu, Srednje Selo, otok Šolta, 2008. (Snimila: J. Mužinić).

Slika 2. Josip Purtić s preparatom jarebice kamenjarke, *Alectoris graeca*, Srednje Selo, otok Šolta, 2008. (Snimio: J. J. Purger).

Slika 3. Preparat lisaste guske, *Anser albifrons*, u zbirci obitelji Vlak u Rogaču, otok Šolta, 2008. (Snimila: J. Mužinić).

Slika 4. Preparati ždrala, *Grus grus*, (lijevo) i sive čaplje, *Ardea cinerea*, (desno) u zbirci obitelji Vlak u Rogaču, otok Šolta, 2008. (Snimio: J. J. Purger).

Slika 5. Preparat vlastelice, *Himantopus himantopus*, u zbirci obitelji Vlak u Rogaču, otok Šolta, 2008. (Snimio: J. J. Purger).

Literatura

Cvitanić, A. 1963. Ornitološke bilješke iz Srednje Dalmacije. *Larus* 15: 153-177.

Cvitanić, A. 1988. Ornitološka istraživanja na području Dalmacije, Crnogorskog primorja i otoka Jadranskog mora. Pp. 127-141. U: Meštrov, M., Sušić, G. (ur.): *Ornitologija u Hrvatskoj. Razred za prirodne znanosti JAZU, Zagreb.* 212 pp.

Gjetvaj, B. 1988. Zbirka ptica lovačkog društva "Jarebica" – Bale (Istra). *Larus* 38-39: 165-177.

Grbac, I., Kralj, J. 2008. Katalog Zbirke ptica Hrvatskog prirodoslovnog muzeja. *Natura Croatica* 17, Suppl. 1: 1-226.

Kovačić, M. 2009: Is the scientific value of a biological collection measurable? *Natura Croatica* 18 (1): 169-174.

Kralj, J., Tutiš, V. 1996. Samples of birds from Croatia in the Ornithological Collection of the Natural History Museum in Vienna. *Natura Croatica* 5 (1): 25-51.

Lukač, G., Baltić, M. 2001. Diversity and richness of the Ornithological collection of the wider Dubrovnik area (Croatia). *Natura Croatica* 10 (4): 321-365.

Malez, M. 1988. Ornitološka opažanja i istraživanja u Hrvatskoj i susjednim krajevima do 20. stoljeća. Pp. 185-204. U: Meštrov, M., Sušić, G. (ur.): *Ornitologija u Hrvatskoj. Razred za prirodne znanosti JAZU, Zagreb.* 212 pp.

Mužinić, J. 1996. Puno prijetnji za zbirku u Balama. *Lovac* 1 (1): 52-53.

Mužinić, J., Ferber Bogdan, J., Beehler, B. 2009. Julije Klović: the first colour drawing of Greater Bird of Paradise *Paradisea apoda* in Europe and its model. *Journal of Ornithology* 150 (3): 645-649.

Mužinić, J., Zaradija Kiš, A., Ferber Bogdan, J. (u tisku): Rajska ptica: od vizualne percepcije u Klovićevu Časoslovu Farnese do simbolične predodžbe Raja kroz egzemple. U: Marjanić, S., Zaradija Kiš, A. (ur.): *Književna životinja. Kulturni bestijarij 2. Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb.*

Piasevoli, G., Pallaoro, A. 1991. Ornitološka zbirka Prirodoslovnog muzeja u Splitu. *Larus* 43: 89-119.

Rössler, E. 1908. Das Riedmuseum von Bélyye. *Aquila* 15: 207-221.

Rucner, D. 1993. O životu ptica u dolini Neretve. Galerija "Stećak" i Ogranak Matice hrvatske u Metkoviću, Klek - Metković. 157 pp.

Schulze-Hagen, K., Steinheimer, F., Kinzelbach, R., Gasser C. 2003. Avian taxidermy in Europe from the Middle Ages to the Renaissance. *Journal of Ornithology* (4): 459-478.

Sibley, C. G., Ahlquist, J. E. 1990. *Phylogeny and Classification of Birds: A Study of Molecular Evolution*. Yale University Press, New Haven and London. 976 pp.

Sule, D. 2007. Tko je tko. Josip Purčić – Veli Jože (Srednje Selo, 1934. god.). *Baščina* 14: 130-131.

Sušić, G., Radović, D., Bartovsky, V. 1988. Znanstvena zbirka ptičjih svla-kova Zavoda za ornitologiju JAZU. Pp. 37-88. U: Meštrov, M., Sušić, G. (ur.): *Ornitologija u Hrvatskoj. Razred za prirodne znanosti JAZU, Zagreb*. 212 pp.

Sušić, G., Pallaoro, A., Radović, D., Stipčević, M. 1990. Ptice otoka Šolte. Pp. 107-111. U: Mihovilović, M. A. i suradnici (ur.): *Otok Šolta: monografija. Vlastita naklada, Zagreb*. 277 pp.

Tvrtković, N. 2004. Ornitološka zbirka Metković. Gradsko kulturno sre-dište, Matica hrvatska, Ogranak, Metković. 24 pp.

Tvrtković, N. 2008. Predgovor. Pp. 1-4. U: Grbac, I., Kralj, J. 2008. *Katalog Zbirke ptica Hrvatskog prirodoslovnog muzeja. Natura Croatica* 17, Suppl. 1: 1-226.

Vidović, S. 2006. Ptice na području grada Osijeka. *Muzej Slavonije, Osijek*. 96 pp.

Summary

Private bird collections in the island of Šolta, and their significance

J. Mužinić & J. J. Purger

Two private bird collections were studied on the island of Šolta in 2008 and 2009. The collection of Josip Purtić from Srednje Selo included 69 specimens of 35 species, and the other one owned by the Vlak family in Rogač numbered 16 specimens of 12 species.

Despite the fact that these are small collections, they are quite important, as they include the conserved examples of species whose presence in the island had been unknown formerly. Thus, after the analysis of the two private collections, the bird checklist for the island of Šolta can be extended with 12 new species: *Anser albifrons*, *Grus grus*, *Himantopus himantopus*, *Calidris alpina*, *Gallinago gallinago*, *G. media*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Turdus pilaris* and *Fringilla montifringilla*.

This result shows that it is important to analyse, inventorise and, most of all, publish about private collections, because valuable information can be revealed this way about the faunas of certain areas.